

Virtuālās izstādes “Jaunlatviešu gaitas un nozīme” veidošana

Sasniedzamais rezultāts

- Es iepazīstu latviešu nācijas veidošanās procesus.
- Es izprotu, kāda nozīme valsts kopības veidošanā ir piederība nācijai jeb nacionālā apziņa.

Uzdevums

Apkopo plašu un dažādu informāciju par:

- jaunlatviešu kustību;
- jaunlatviešu kustības dalībniekiem;
- jaunlatviešu veikumu un nozīmi Latvijas vēsturē!

Jaunlatvieši bija pirmie labu izglītību ieguvušie latvieši, kas aktīvi darbojās politikā.

No apkopotās informācijas sagatavo virtuālu izstādi!

Virtuālajā izstādē izveido stāstu par jaunlatviešiem, viņu veikumu un nozīmi!

Šo izstādi prezentē saviem klasesbiedriem!

Ieteicamais virtuālo izstāžu tēmu saraksts:

- Jaunlatviešu ieguldījums latviešu nācijas veidošanās procesos;
- Jaunlatviešu dzīve un paveiktais latviešu nācijas attīstības labā (Izvēlies vienu jaunlatviešu kustības dalībnieku!);
- Rīgas Latviešu biedrības nozīme un loma;
- Pirmie vispārīgie latviešu dziedāšanas svētki;
- Krišjāņa Barona darbs latviešu folkloras vākšanā un krājumu veidošanā;
- Jaunlatviešu piemiņas vietas un kultūrvēsturiskie objekti;
- Ainažu jūrskolas dibināšana un tās nozīme;
- Laikrakstu “Mājas Viesis” un “Pēterburgas Avīzes” nozīme latviešu nācijas pašapziņas veicināšanā.

Lai sagatavotu šo virtuālo izstādi, izpildi šādus soļus!

1. solis. Gatavošanās

- Pirms darba sākuma iepazīsties ar virtuālās izstādes sagatavošanas nosacījumiem!
- Pirms veidosi virtuālo izstādi, izpēti:
 - ✓ svarīgākos notikumus, kas saistīti ar jaunlatviešu kustību;
 - ✓ jaunlatviešu kustības darbības mērķus;
 - ✓ jaunlatviešu kustības sasniegumus!

Lai to paveiktu, izmanto avotus no A līdz I!

2. solis. Sagatavo atbildes uz šādiem jautājumiem:

- Kādi apstākļi palīdzēja rasties jaunlatviešu kustībai?
- Kuri bija ievērojamākie jaunlatvieši?
- Kāds bija jaunlatviešu devums un nozīme latviešu nācijas izveidošanās procesos?
- Kādas jaunlatviešu idejas ir svarīgas nacionālās pašapziņas veicināšanai? Kāpēc?

3. solis. Izvēlies izstādes tēmu!

- Tev ir pieejams virtuālās izstādes tēmu saraksts. No šī saraksta izvēlies vienu tēmu, kas atbilst tavām interesēm!
Ja vēlies, vienojies ar skolotāju un piedāvā kādu citu tēmu!
- Pārrunā ar savu skolotāju izvēlēto izstādes tēmu!
Skolotājs tev labāk varēs palīdzēt un ieteikt, kādus materiālus izvēlēties.

4. solis. Dažādos vēstures un informācijas avotos sameklē 3–5 nozīmīgākos vēstures faktus!

Atlasi šos vēstures faktus! Tie tev palīdzēs izklāstīt izvēlēto tēmu.

Faktus meklē:

- vēstures mācību grāmatā;
- internetā (piemēram, www.letonika.lv , www.literatura.lv);
- tēmai atbilstošās vietās un muzejos (ieteikumi 6. atgādnē)!

Sameklētajai informācijai noteikti pieliec atsauces!

Atsauces var veidot 2 dažādos veidos.

Kā pareizi noformēt atsauces, skaties šeit:

- Atsauces noformēšana. [Uzdevumi.lv : http://www.uzdevumi.lv/p/zinatniski-petnieciskiedarbi/1012klase/skole-nuzinatniskipetnieciskiedarbizpd9755/re-1ce824594b12496db8c66683ee77e194](http://www.uzdevumi.lv/p/zinatniski-petnieciskiedarbi/1012klase/skole-nuzinatniskipetnieciskiedarbizpd9755/re-1ce824594b12496db8c66683ee77e194)
- Lappuses apakšā ievietotu atsauču jeb vēru, kā arī visa teksta beigās ievietotu beigu vēru pareiza noformēšana.
[Microsoft atbalsts \[tiešsaiste\], \[skatīts 11.05.2021.\]. Pieejams: https://support.office.com/lv/article/v%C4%93ruunbeiguv%C4%93ru-pievieno%C5%A1ana-programm%C4%81word61f3fb1a4717414c9a8f015a5f3ff4cb](https://support.office.com/lv/article/v%C4%93ruunbeiguv%C4%93ru-pievieno%C5%A1ana-programm%C4%81word61f3fb1a4717414c9a8f015a5f3ff4cb)

5. solis. Sagatavo virtuālās izstādes saturu!

- Izveido virtuālās izstādes plāna melnrakstu!
- Paskaidro izvēlētajā tēmas aktualitāti!
- Uzraksti tēmas vispārīgu pārskatu!
- Izmanto atlasītos vēstures faktus un precīzi apraksti izvēlēto tēmu!
- Uzraksti savu viedokli vai komentāru par izvēlēto tēmu:
 - ✓ uzraksti, kas tev šajā tēmā šķiet visinteresantākais;
 - ✓ pastāsti, ko tu vērtīgu uzzināji, veidojot materiālu!

6. solis. Virtuālās izstādes noformēšana

- Ievieto iegūtos materiālus **PowerPoint** vai **Prezi.com** prezentācijā!
Dari to atbilstoši plānam vai izstādes struktūrai! Tā tu izveidosi virtuālu izstādi, ko parādīsi jeb demonstrēsi saviem klasesbiedriem.
- Virtuālajai izstādei ir vajadzīgs arī stāstīts teksts.
Atrodi savā viedtālrunī **balss ierakstītāju!**
Ieraksti tekstu, kas pavadīs tavu virtuālo izstādi!
Pieskaņo jeb sinhronizē tekstu izveidotajai prezentācijai!
Tekstam ir jābūt kā gida stāstījumam par to, kas redzams prezentācijā.
- Apkopoto informāciju varēsi vieglāk ievietot virtuālās izstādes prezentācijā, izmantojot izgriešanas rīku **Snipping tool**.
Tā lietošanas pamācību “Izgriešanas rīka lietošana ekrānuzņēmumu tveršanai” vari atrast tiešsaistē: <https://support.microsoft.com/lv/help/13776/windows-usesnippingtooltocapturescreenshots> [Skatīts 11.05.2021.]
- Tev varētu noderēt arī lietotne **CamScanner**. Šo lietotni tu vari izmantot savā viedtālrunī.
- Ar šīs lietotnes palīdzību tu varēsi skenēt dažādus materiālus un ievietot tos savā prezentācijā.

- Neaizmirsti atsauces!

Ja izmantosi *Snipping tool* vai *CamScanner* lietotnes, tev ir obligāti jāpievieno atsauces! Tu izmanto citu cilvēku padarīto darbu. Tas ir noderējis virtuālās izstādes tapšanā.

- Pirms virtuālās izstādes parādīšanas pārliecinies, vai datoram ir pieslēgtas skandas jeb atskaņotāji!

Balss ieraksta teksts tev jāatskaņo tā, lai visi skolēni varētu to labi dzirdēt.

Lai pievienotu telefonu datoram, izmanto USB vadu!

7. solis. Diskusija par virtuālo izstādi

- Aicini klasesbiedrus uzdot jautājumus par tematu!
- Uzdod jautājumus klasesbiedriem par savas virtuālās izstādes tematu!

Virtuālās izstādes sagatavošanas nosacījumi

- Virtuālās izstādes saturu tu esi apkopojis atbilstoši izvēlētajai tēmai.
- Tu esi pamatojis tēmas aktualitāti jeb nozīmīgumu.
- Izstādē tu esi iekļāvis vispārīgu tēmas pārskatu.
- Lai izklāstītu tēmas būtību, tu esi izmantojis atbilstošus vēstures faktus. Šādi fakti var būt, piemēram:
 - ✓ vēsturiska vieta;
 - ✓ lietiskie avoti;
 - ✓ dokumenti;
 - ✓ fotogrāfijas.
- Tu esi izskaidrojis, kā izvēlētie informācijas avoti ir saistīti ar izvēlēto tēmu.
- Tu esi iekļāvis atsauces uz informācijas avotiem.
- Tu esi pārskatāmi sakārtojis informāciju. Informācija ir viegli saprotama.
- Izstādē tu esi parādījis jeb atspoguļojis arī savu viedokli.
Tu esi secinājis.
Tu esi pastāstījis, ko vērtīgu tu uzzināji darba laikā. Tas nozīmē, ka tu pastāsti par darba laikā gūtajām atziņām.
- Vai klasesbiedriem tava virtuālās izstādes prezentācija būs interesanta? Vai viņi labprāt skatīsies un klausīsies? Vai klasesbiedri uzdos jautājumus arī tev?
- Tu spēj atbildēt uz klasesbiedru uzdotajiem jautājumiem.
- Izstādes veidošanā tu esi izmantojis digitālus palīgrikus.

- * Atceries, ka tava mērķauditorija ir klasesbiedri!
Rūpējies par to, lai viņi uzzina ko jaunu!
Padomā arī par to, lai viņiem ir interesanti!
- ** Izmanto vizuālo materiālu izstādes bagātināšanai!
- *** Precizē laiku, kas tev dots virtuālās izstādes demonstrēšanai.
Nepārsniedz noteikto laiku! Tā tu izturēsies pieklājīgi pret pārējiem klasesbiedriem!

Avots A

Nozīmīgākie fakti par nacionālās atmodas sākumu. Nacionālā atmoda bija process, kurā tauta apzinājās savu nozīmi. Latviešiem tā bija valsts neatkarības kustība

- Zemniekus atbrīvoja no dzimtbūšanas. Tas nozīmē, ka zemnieki vairs nebija atkarīgi no sava kunga. Zemnieki kļuva brīvi. Zemnieki varēja izpirkt mājas un zemi. Tādā veidā zemnieki varēja kļūt par *saimniekiem*.
- Zemnieki ieguva tiesības darboties pagastu pašpārvaldē. Tas nozīmē, ka viņi varēja kļūt par *pagasta vecākajiem* jeb pagasta vadītājiem.
- Visi zemnieki nepalika laukos. Daudzi zemnieki devās uz pilsētām. Pilsētās viņi sāka strādāt rūpnīcās.
- Zemnieki kļuva arvien turīgāki. Viņi varēja iegūt izglītību.
- 1839. gadā Valmierā atvēra skolu. Šajā skolā latvieši varēja mācīties, lai kļūtu par skolotājiem. Šīs skolas nosaukums bija *Jāņa Cimzes skolotāju seminārs*.
- 1840. gadā Irlavā atvēra skolu zemnieku bērniem. Zemnieku bērnus mācīja speciāli sagatavoti *tautskolotāji*.

Avots B**Nozīmīgākie fakti par jaunlatviešu kustības darbību un veikumu**

- 1856. gadā sāka darboties Tērbatas Universitātes studentu pulciņš.
- 1865. gadā sāka izdot laikrakstu "Mājas Viesis". Šā laikraksta redaktors bija Ansis Leitāns.
- 1856. gadā Juris Alunāns izdeva dzejas krājumu "Dziesmiņas, latviešu valodai pārtulkotas". Šajā grāmatā Jānis Alunāns apkopoja svarīgākos pasaules dzejas darbu tulkojumus latviešu valodā. Šī grāmata ir pirmais dzejas darbu izdevums latviešu valodā.
- 1862. gadā Krišjānis Valdemārs sāka izdot laikrakstu "Pēterburgas Avīzes". Šim laikrakstam bija arī izsmejoši jeb satīriski pielikumi "Dzirkstele" un "Zobugals". Krišjānis Valdemārs laikrakstu izdeva kopā ar vairākiem citiem cilvēkiem, kuriem bija līdzīgi uzskati. Tie bija viņa domubiedri. Krišjāņa Valdemāra domubiedri: bija Jānis Alunāns, Krišjānis Barons, Jēkabs Zvaigznīte, Kaspars Biezbārdis un citi.
- 1864. gadā Ainažos darbu sāka pirmā jūrskola, kurā mācības notika latviešu valodā.
- 1868. gadā jaunlatvieši nodibināja Rīgas Latviešu biedrību. Rīgas Latviešu biedrība ir senākā latviešu organizācija. Biedrības izveidi ierosināja ierēdnis Bernhards Dīriķis un arhitekts Jānis Fridrihs Baumanis, kā arī rakstnieks Rihards Tomsons.
- 1869. gadā Ādolfs Alunāns sarakstīja latviešu pirmo oriģināllugu "Pašu audzināts".
- 1873. gada vasarā notika Pirmie vispārējie latviešu dziesmu svētki.
- 1881. gadā izdeva latviešu folkloras pirmo krājumu.

Avots C

Tiešsaistes enciklopēdijas šķirklis jeb ieraksts par jaunlatviešiem. Skaidrojums

Jaunlatvieši uzsāka nacionālās atmodas kustību. Šī nacionālā kustība radās 1856. gadā Tērbatā. Tā agrāk sauca Tartu pilsētu Igaunijā. Vēlāk šī nacionālā kustība arvien vairāk attīstījās Pēterburgā, Maskavā un Rīgā. Zināmākie jaunlatvieši bija:

- Krišjānis Valdemārs;
- Atis Kronvalds;
- Andrejs Spāģis;
- Kaspars Biezbārdis;
- Juris Alunāns;
- Auseklis;
- Fricis Brīvzemnieks;
- Krišjānis Barons;
- Andrejs Pumpurs;
- Jēkabs Zvaigznīte;
- Ernests Dinsberģis;
- vēl arī daudzi citi.

Jaunlatvieši bija izglītoti latvieši. Daudzi no viņiem bija literāti. Savos darbos jaunlatvieši uzsvēra nacionālo ideju. Šo ideju viņi izteica arī laikrakstos:

- “Pēterburgas Avīzes” (1862–1865);
- “Mājas Viesis” (sāka iznākt 1865. gadā);
- žurnālā “Baltijas Vēstnesis” (sāka iznākt 1869. gadā);
- “Ceļa Biedris” (sāka iznākt 1863. gadā).

Jaunlatviešu kustību organizēja Rīgas Latviešu biedrība. Tā bija pirmā latviešu sabiedriskā organizācija. To nodibināja 1868. gadā. Par jaunlatviešiem savas domas ir izteicis Matīss Kaudzīte. Viņš ir norādījis, ka jaunlatvieši gribēja labāku dzīvi katram latvietim. Jaunlatvieši gribēja, lai nevienam latvietim nebūtu visu mūžu jābūt arājam. Tas nozīmē, ka zemniekiem ir jāiegūst izglītība. Jaunlatvieši gribēja, lai katram latvietim būtu tiesības būt aktīvam sabiedrības dzīvē. Viņi gribēja, lai latviešiem būtu tādas pašas iespējas kā citām tautām.

(Skatīt: M. Kaudzīte, 1924, I, 253

Jaunlatvieši. *Enciklopēdija Letonika* [tiešsaiste]. [skatīts 11.05.2021.] Pieejams: <https://www.letonika.lv/groups/default.aspx?r=4&q=jaunlatvie%C5%A1i&id=967658&&g=1>)

Avots D

Jaunlatviešu centieni politikas, ekonomikas, izglītības un kultūras jomā

* Materiāla sagatavošanā autori izmantojuši G. Apala grāmatu “Jaunlatviešu kustība”, Rīga 1990. Šī grāmata ir no brošūru sērijas *Vēstures pētnieks skolai*.

Jaunlatvieši gribēja: Politiskie centieni jeb mērķi politikā	• panākt, ka tauta pārvaldē ievēl arī zemniekus. Tādā veidā zemnieku pārstāvji var piedalīties pagasta, apriņķa un guberņas pārvaldē jeb vadīšanā; • panākt atļauju lietot latviešu valodu valsts iestāžu un tiesu darbā; • apvienot Vidzemes guberņas latviešu daļu un Kurzemes guberņu. Tas nodrošinātu vienotu Latvijas teritoriju.
Jaunlatvieši gribēja: Sociāli ekonomiskās idejas	mazināt muižnieku priekšrocības jeb privilēģijas un turpināt zemes jeb agrārās reformas: • zemniekiem īpašumā pārdot zemi par valsts noteiktām cenām; • nodrošināt cilvēkus dzīves apstākļu gan zemniekiem, gan pilsētu strādniekiem; • radīt brīvu konkurenci; • attīstīt jaunas saimniecības nozares, it īpaši jūrniecību.
Jaunlatvieši gribēja: Tautas izglītošanas prioritātes jeb galvenie uzdevumi	• tautskolu mācību saturā iekļaut dažādus priekšmetus, īpašu uzmanību pievēršot latviešu valodai un vēsturei; • veicināt skolēnos garīgu brīvību un patstāvīgu domāšanu; • nodrošināt mācības latviešu valodā; • rūpēties par skolotāju sagatavošanu darbam tautskolās.
Jaunlatvieši teica, ka Latviešu kultūras pilnveide	• ir jāvēl latviešu folklorā un jāveido folkloras krājumi; • ir jāattīsta teātra māksla; • latviešu komponistiem ir jārada tautasdziesmu apdares un jā sacer simfoniskā mūzika; • ir jārada latviešu eposs (Andrejs Pumpurs); • ir jāattīsta un jāpaplašina latviešu valoda (Atis Kronvalds).

Avots E

Jaunlatvieša Krišjāņa Valdemāra idejas

	Skaidrojums
Latvija atrodas vidū starp lielo Krieviju un arī, pēc ļaužu skaita, diezgan lielo Vāciju. Tad nu tiem viegli var izdoties caur labām skolām un diezgan svabadiem dzīves apstākļiem iemācīties abas valodas un tādā vīzē palikt bagātākiem un tikt par derīgiem vidutājiem starp abām šīm lielajām tautām. (..) Tā nu redzam, ka tai latviešu daļai, kurai ir iespējams vairāk valodas iemācīties, liktenis ir novēlējies svarīgus, laicīgajai labklājībai ļoti derīgus uzdevumus nākošiem laikiem – šos uzdevumus izpildot, latviešu tauta nezaudēs savu nākamību, jo lielākā daļa tautas paliks gadu simteņiem pie savas mātes valodas, latviešu apkārtnē dzīvodama. (..) <i>Baltijas Vēstnesis. – 1887. – Nr.1</i>	Latvija atrodas starp lielo Krieviju un pēc cilvēku skaita diezgan lielo Vāciju. Ja latvieši mācītos labās skolās un būtu brīvi, viņi iemācītos abas valodas: krievu valodu un vācu valodu. Tādā veidā latvieši kļūtu bagātāki. Viņi varētu kļūt par labiem starpniekiem starp abām šīm lielajām tautām. (..) Daudzi latvieši var iemācīties vairākas valodas. Viņiem būs jāveic svarīgi uzdevumi, lai nākotnē visi latvieši iegūtu labus dzīvus apstākļus. Ja latvieši izpildīs šos uzdevumus, tad latviešu tauta pastāvēs arī nākotnē. Tad lielākā daļa latviešu tautas gadsimtiem saglabās latviešu valodu. Latviešu tauta tad dzīvos savā teritorijā. (..)

	Skaidrojums
Latvieši, tāpat kā igauņi, mīl jurniecību, ko apliecina daudzi fakti, bet viņiem ir ārkārtīgi maz iespēju efektīvi sagatavoties, izglītoties darbam šajā nozarē. Jūsu Ķeizariskā Augstība, dodiet viņiem šo iespēju... Neraugoties uz viņu dotībām jurniecībā, latvieši un igauņi nevarēs konkurēt ar izglītotajiem rietumu kaimiņiem, ja viņiem nebūs vismaz tikpat daudz labu un lētu mācību iestāžu, kur iegūt jurnieku izglītību, kā piemēram, Prūsijā... ... Šāda veida pasākumi nesīs augļus, kas iepriecinās visus, unniecīgie izdevumi drīz vien atmaksāsies. <i>Vēstule Krievijas imperatora brālim Konstantīnam Nikolajevičam 1860. gadā</i>	Latvieši un igauņi mīl jurniecību. To pierāda daudzi fakti. Bet latviešiem ir ļoti maz iespēju apgūt jurniecības profesijas. “Ķeizariskā Augstība” – ir ķeizara uzruna. Lūgums ķeizaram dot latviešiem šo iespēju! ... Latviešiem un igauņiem ir dotības jurniecībā. Tomēr latvieši un igauņi nevarēs sacensties ar izglītotajiem rietumu valstu cilvēkiem. Pagaidām latviešiem nav labu un lētu skolu, kur iegūt jurnieku izglītību. Piemēram, Prūsijā ir daudz šādu skolu... ...Šāda veida pasākumi – jūrskolas nodibināšana – dos labumu visiem. Izdevumi būs mazi. Ieguvums drīz vien būs daudz lielāks par izdevumiem.

Avots F

Jaunlatvieša Jura Alunāna idejas

	Skaidrojums
Tagad šinīs dienās par latviešu valodu daudz rakstīts. Ļaudis gudrojuši un izgudrojuši, ka latviešu valoda esot jāaizmirst. Tiešām, gudri jo gudri vīri šie spriedēji!!! Daži varbūt nu vaicās: kāpēc tad blēņu vēstis vēl pasaulē laiž? Redziet, tāpēc, lai ļaudis priekš latviešiem nekādas lāga grāmatas neraksta, tā ka latvieši caur savu tēvu valodu nevar piekļūt pie atzišanas. (..) Tāpēc mūsu padoms šāds: turiet savu tēvu valodu godā un cieņā, un jums labi klāsies virs zemes. (..) Turklāt nesmādējiet vis citas svešvalodas, sevišķi vāciešu valodu iemācīties, bet, tās iemācījušies, arī nekaunieties būt īsti latvieši. <i>Latviešu valoda / Mājas Viesis. – 1858. – Nr. 19.</i>	Pašlaik daudzi raksta par latviešu valodu. Daži cilvēki ir izdomājuši, ka latviešu valoda nav vajadzīga. Šādi cilvēki nav saprātīgi! Daži cilvēki varētu jautāt: kāpēc jāizplata tādas viltus ziņas, ka latviešu valoda nav vajadzīga? Atbilde ir: lai neviens nerakstītu grāmatas latviešu valodā un latvieši nevarētu izglītoties dzimtajā valodā. Tāpēc godājiet un cieniet savu dzimto valodu! Tikai tādā gadījumā jums šajā pasaulē ies labi. (..) Mācieties arī citas svešvalodas, sevišķi vācu valodu! Tomēr, arī protot svešvalodas, nekaunieties būt latvieši, nenoniecīniet savu tautu!

	Skaidrojums
Skolmeistars allaž ir teicams vīrs, kam savs amats rūp un kas no visas sirds, cik vien spēdams, uz to dzenas, savus viņam uzticētos skolēnus pie atzišanas un pie saprašanas vest, bet viņš neko nepaspēj, tāpēc ka pašas vajadzīgas skolu grāmatas trūkst. Ģeogrāfija jeb zemes aprakstīšana, istorija jeb pasaules stāsti, aritmētika jeb skaitļu skunste, planimetrija jeb izplatījumu mērošana, dabas stāsti un dabas mācības, gramatika jeb valodas saprašana rakstos un runā, tehnoloģija jeb amatu mācīšana – tās visas ir zināšanas, kas visām tautām un visām ļaužu kārtām ir jo vajadzīgas, bet priekš kurām latviešiem vēl savā valodā grāmatu trūkst. <i>Sēta, daba un pasaule. – 1.gr. – 1860. – II –VIII lpp.</i>	Skolotājs vienmēr ir ļoti labs cilvēks. Skolotājs rūpējas par saviem darba pienākumiem. Skolotājs ļoti cenšas, lai viņa skolēni visu labi iemācītos. Diemžēl skolotājs to nevar paveikt, jo viņam nav vajadzīgo mācību grāmatu. Cilvēkiem vajag daudz zināšanu. Šīs zināšanas ir ģeogrāfijā, vēsturē, aritmētikā jeb skaitļu mākslā, ģeometrijā jeb plakņu mērīšanā, dabas zinībās, gramatikā jeb valodas prašanā rakstos un runā. Cilvēkiem ir vajadzīgas arī zināšanas amatam jeb profesijai. Šīs visas zināšanas ir vajadzīgas visām tautām un visiem cilvēkiem. Bet latviešiem vēl nav mācību grāmatu latviešu valodā, lai iegūtu šīs zināšanas.

	Skaidrojums
Cilvēks, nepiekusis strādādam, mantas pelna un mantas izbrūkē. Šādu pastāvīgu mantu pelnīšanu un mantu izbrūkēšanu sauc par saimniecību.(..) Bet cilvēks viens pats, no citiem atšķīries, uz ilgu laiku nevar pastāvēt: viņam biedrībā ar citiem kopā jādzīvo. (..) Valsts ir ļaužu biedrība, kas savas rektas un tiesas ar varu sarga. Arī valstī un tautai ir sava saimniecība, kas no ļaužu saimniecībām tik lielumā izšķiras: dažas lietas, kas cilvēka saimniecībā ir svešas, tautas saimniecībā ieņem godājamu vietu, kā ceļi, karaspēks, kreposti (cietokšņi) (..) Darba izzināšanai ir it liela gudrība, uz kā tautu un valstu nabadzība un bagātība dibinās. Pie katra darba trīs lietas vērā ņemamas: vieta, kur strādā, lieta, ko strādā un spēki, kas strādā. <i>Pēterburgas Avīzes. – 1862. – Nr. 18</i>	Cilvēks visu laiku strādā. Strādājot cilvēks pelna naudu, tātad – savu mantu. Cilvēks arī izdod naudu, tātad – izmanto šo savu mantu. Šādu mantas nopelnīšanu un izmantošanu sauc par saimniecību. (..) Bet cilvēks nevar ilgu laiku nošķirties no citiem un dzīvot viens pats. Cilvēkam ir jādzīvo kopā ar citiem cilvēkiem vienā kopumā. (..) Valsts ir cilvēku kopums. Valsts savas tiesības un tiesas sargā ar savu varu. Arī valstij un tautai ir sava saimniecība. Valsts saimniecība no cilvēka saimniecības atšķiras tikai lieluma ziņā. Valsts saimniecībā ir dažas lietas, kas nav cilvēka saimniecībā. Tās ir ļoti svarīgas lietas. Tie, piemēram, ir ceļi, karaspēks, cietokšņi. (..) Darba izpēte ir ļoti svarīga. No darba izpētes ir atkarīga tautu un valstu nabadzība vai bagātība. Katrā darbā ir jāņem vērā 3 lietas: • vieta, kur strādā; • darbs, ko dara; • cilvēki, kas strādā.

Avots G

Jaunlatvieša Ata Kronvalda idejas

Mēs, mācītie latvieši, cenšamies un cīnāmies arī pēc augstākām nacionālām skolām. Tautiskai skolai... jāliek un jānostiprina tie pamati, kas latvietim neaptumšo viņa stāvokli pret savu tautu, valsti un citām tautām, bet gan to visos dzīves apstākļos jo gaiši uzrāda... tās mērķis ir: ka skolā iegūtās zināšanas un spējas izlietotu ne tik vien mācītā tautas locekļa, bet visas tautas labā, paceļot tās garīgo, tikumīgo un materiālo labklājību.

Tā kā kādas valodas cieņa un tās lietošana mācības nolūkiem par labu tik tad iespējama, kad to prot, tad mēs prasām, ka latviešu valoda rūpīgi jāpiekopj ne tik vien zemākās latviešu skolās, bet arī cienījamās vācu un krievu skolās. Neievērojot to, ka latviešu valodas prašana nepieciešami vajadzīga katram, kas latviešu vidū grib dzīvot, šīs valodas sastāvā un formā arī nelatvietis atradīs tik daudz pamācoša un ierosinoša, ka tā var būt pilnīgi cienīgs mācības priekšmets augstākās un visaugstākās skolās.

Mēs, visi izglītotie latvieši, cīnāmies par to, lai latviešu zemē būtu arī nacionālās augstskolas. Nacionālas skolas uzdevums ir izglītēt latviešus, lai viņi nebūtu sliktākā stāvoklī salīdzinājumā ar citām tautām. Izglītība latvietim palīdzēs visās dzīves situācijās. Ir svarīgi panākt, ka skolā iegūtās zināšanas un spējas cilvēks izmanto ne tikai savā, bet visas tautas labā. Šādā veidā cilvēks uzlabos visas tautas garīgo, tikumīgo un materiālo labklājību.

Lai valodu varētu cienīt un lietot mācībās, šī valoda ir jāprot. Tādēļ mēs prasām rūpīgi lietot latviešu valodu ne tikai zemākās latviešu skolās, bet arī cienījamās vācu un krievu skolās. Latviešu valoda ir jāmāk katram, kas grib dzīvot kopā ar latviešiem. Latviešu valoda var būt ļoti interesanta arī tiem cilvēkiem, kas nav latvieši. Šie cilvēki latviešu valodā var atrast daudz vērtīga. Tādēļ latviešu valoda varētu būt labs mācību priekšmets arī ģimnāzijās un augstskolās.

“Nacionālie centieni” 1872

Avots H

Jaunlatvieša Māteru Jura idejas

	Skaidrojums
Neviena tauta nevar attīstīties un kārtīgi uz priekšu doties, ja tai nav pagātnes un nākamības, ja tā nav, tā sakot, vēstures grāmatā ierakstīta par kopību, par tautu caur savu valodu, savām tautiskām ieražām, caur savu rakstību (literatūru), saviem centieniem, caur savām mājām, caur saviem varoņiem, caur saviem tautas svētumiem. <i>“Vēstules par Baltijas sadzīvi. X vēstule”</i> <i>Baltijas Zemkopis, 1877. nr. 15</i>	Neviena tauta nevar attīstīties, ja tai nav pagātnes un nākotnes. Tautai jau pagātnē ir noteikts, ka tā ir viena kopība. Lai tauta varētu pastāvēt, ir jābūt: • savai valodai; • savām tautas tradīcijām; • savai rakstībai, tātad – literatūrai; • saviem centieniem; • savām mājām; • saviem varoņiem; • savām visai tautai svētām lietām.

Avots I

Dažas kultūrvēsturiskas vietas, kuras vari apskatīt un izmantot virtuālās izstādes veidošanai

Tu vari doties:

- Rīgā uz **Viestura dārzu**. Viestura dārzs atrodas starp Eksporta, Hanzas un Rūpniecības ielu. Viestura dārzā tu vari apskatīt **Latviešu Dziesmu svētku simtgadei veltīto ansambli**. Tas nozīmē – vienotu arhitektūras skulptūru kopumu. To Rīgā atklāja 1973. gadā. Šo ansambli veidoja arhitekts Georgs Baumanis un tēlnieks Ļevs Bukovskis. Šajā ansamblī ir latviešu komponistu bareljefi jeb tēlniecības skulptūras, kuras apmeklētāji var aplūkot no vienas puses. Šie latviešu komponisti ir:
 - ✓ Jānis Cimze;
 - ✓ Andrejs Jurjāns;
 - ✓ Jāzeps Vītols;
 - ✓ Emīls Dārziņš;
 - ✓ Emilis Melngailis;
 - ✓ Pēteris Barisons;
 - ✓ Alfrēds Kalniņš;
 - ✓ Kārlis Baumanis.

Tu vari plašāk pastāstīt par Kārli Baumanī jeb Baumaņu Kārli. Viņš bija Latvijas himnas autors. Kārlis Baumanis bija arī skolotājs un viens no pirmajiem latviešu komponistiem. Viņš bija arī viens no latviešu profesionālās mūzikas pamatlicējiem.

- Rīgā uz **Lielajiem kapiem**. Lielie kapi atrodas starp Brīvības, Mēness, Miera un Klijānu ielu. Lielajos kapos ir apglabāti jaunlatvieši:

- ✓ Krišjānis Barons;
- ✓ Krišjānis Valdemārs;
- ✓ Jānis Frīdrihs Baumanis;
- ✓ Fricis Brīvzemnieks;
- ✓ Bernhards Dīriķis;
- ✓ kā arī citi Latvijai nozīmīgi cilvēki.

*Šeit tu atradīsi informāciju par Lielajos kapos apglabātajiem cilvēkiem:

https://lv.wikipedia.org/wiki/Lielie_kapi.

- uz **Rīgas Latviešu biedrības namu**. Šis nams atrodas Merķeļa ielā 13. Virtuālajā izstādē tu vari pastāstīt par šā nama vēsturi un nozīmi.
- uz **Limbažu kapiem**. Limbažu kapos ir Kārļa Baumaņa pieminekļi.
- uz **Ainažu jūrskolas muzeju**. Šis muzejs atrodas Valdemāra ielā 47, Ainažos. Tas ir Salacgrīvas novadā. Muzejā tu uzzināsi par Ainažu jūrskolas darbību un nozīmi.
- uz **Kocēnu novada “Caurumkrogu”**. Mūsdienās tā nosaukums ir “Saulītes”. Šeit tu varēsi iepazīt mākslinieka **Jāņa Staņislava Rozes** (1823–1897) darbus. Viņš bija pirmais ievērojamākais latviešu portretists. Tas nozīmē, ka viņš savos mākslas darbos attēloja cilvēku portretus jeb sejas. Jāņa Staņislava Rozes darbus tu varēsi apskatīt brīvdabas mākslas galerijā.